

Камерцыйны сакрэт

— Язык твой — вораг твой, — зацягнуўшыся шопаўскай цыгарэтай, купленай у краме паміж межамі Беларусі і Польшчы, якую парушальнікі мытных заканадаўстваў адразу дзвюх, толькі што згаданых краінаў, ласкава называлі „Наша доля”, павучальна заявіў Лявон Кот. — Вось, прыкладам, я. Нікому і ніколі не раскажваю на чым будую свой неверагодна патрэбны кожнаму аўтамабілісту бізнес. Тое, што ў Гродне на „фольксваген-гольф” самыя танныя запчасткі — мая заслуга. Вось у цябе машына таксама гэтай маркі. Дык каб не я, ты ўжо даўно пайшоў бы па свеце з торбай. Абанкруціўся б, рамантуючы свой гнілы самакат, як капіталіст Сава Марозаў, фінансуючы камуністаў. Вы ўсе мусіце мне за гэта ногі цалаваць.

— Каб ты мяне падключыў да сваёй справы, я б цябе яшчэ і за калена ўкусіў бы, — адгукнуўся ўжо добра падпіты Стасік Каяла. — Але ж ты, пазашлюбны сукін сын, нават лепшаму сябру не гаворыш, як табе ўдаецца. А колькі мы разам шляхоў прайшлі! Што толькі за мяжу не вазілі! Ад барысаўскіх запалак, якія можна даваць нават дзецям для забавы, бо яшчэ нікому іх запаліць не ўдавалася, да лепшых гатункаў самаробна-

га спірту, які запальваецца сам, дастаткова толькі адкаркаваць бутэльку.

— Што праўда, то праўда, — пагадзіўся Кот. — Але ж такія рэчы найперш ад сяброў і хаваюць, бо ні бізнесу не будзе, ні сяброўства. Як кажучь нашыя мясцовыя габрэі: „Божа, уратуй мяне ад сяброў. З ворагамі я сам як-небудзь спраўлюся”.

Ад гэтай мудрасці Стасік прыйшоў у такое захапленне, што на нейкі час нават перастаў настойваць на раскрыцці камерцыйнага сакрэту. Хлопцы налілі яшчэ па кілішку цешчынай самагонкі, вытрымалі плячамі поўны нянавісці позірк Лявонавай жонкі і Каяла зноў узяўся за сваё.

— Слухай, Лявон. Я ж твой кум. Малодшага твайго хрысціў. А зараз гэты пачварак, ідучы са школы, заўсёды звяртаецца да мяне: „Дай, хросны, закурыць. Толькі бацьку не кажы. А то колы ў машыне папрабіваю”. Я частую яго цыгарэтамі, а то сапраўды што з машынай зробіць. Моладзь жа цяпер такая. Ды і люблю я гэтага неданоска. Сына твайго. І ўсю тваю сям’ю. А табе непрыгожа багацець і назіраць, як радня галадае. Бяры мяне ў справу.

Кот, ад ахавіўшага пачуцця гонару за малодшага сына, адкінуўся на спінку крэсла, пусціў у столь некалькі колаў цыгарэтнага дыму і на хвіліну задумаўся. З аднаго боку раскрываць камерцыйны сакрэт — справе нашкодзіць. Але з іншага гледзішча рамантычная натура Лявона патрабавала прызнання. Як у тых паэтаў. Сумна, прыдумаўшы такую прыгожую камбінацыю, не пачуць хоць ад каго-небудзь уздыхаў захаплення.

— Добра. Табе скажу. Толькі ані-ні. Нікому ні слова. А ты за тое, што камерцыйны сакрэт даведаешся, будзеш цэлы месяц мяне слухацца і дапамагаць у дробных справах. Паглядзеў я як людзі ганяюць з Захаду старыя машыны і прадаюць іх на запчасткі. Справа добрая, каб не „растаможка”. Колькі плаціць прыходзіцца толькі за

тое, што перацягнуў машыну праз мяжу. А яе ўсё адно рэгістраваць нідзе не трэба. Доўга я думаў, як абысці гэтыя інструкцыі і перахітрыць тых даўнаў, якія іх прыдумваюць. А гэта аказалася проста. Здымаю беларускія нумары са свайго „гольфа”, купляю за бяспэнак на Захадзе якога дабітага лама, вешаю свае нумары і еду праз мяжу як на сваёй машыне. І ні якой „растаможкі”. Нават за транзіт плаціць не трэба. А цяпер бяры інструмент, здымі з „гольфа” нумары, акуратна закруці іх у паперу і прынясі мне. Заўтра зноў еду па машыну.

Удзячны Стасік так і зрабіў. А Кот, прымацаваўшы нумары да нагі скотчам, зранку пасунуўся па новага „гольфа”. Акруціўся хутка. Усё было як найлепей. Купіў у немца амаль задарма машыну, павесіў нумары і рушыў дахаты. Толькі як за плячамі зачыніўся шлагбаум, а перад носам вырасла заклапочаная постаць беларускага мытніка, Лявон зразумеў, што нешта не тое.

— Ваша машына? — спытаўся мытнік, уважліва вывучаючы дакументы.

— Мая. А што колер не такі — не звяртайце ўвагі. Я яе перафарбаваў, а ў дакументы забыўся ўнесці змены.

— Я ніколі не гляджу на колер, — сурова адгукнуўся чыноўнік у сінім мундзіры. — Я нумары заўсёды правяраю.

У гэты момант штосьці ўжо падказвала Кату, што ягонаму бізнесу прыйшоў бяспэнак канец. Ён, абліваючыся як восеньская жаба халодным потам, куляй выскачыў з машыны, кінуў позірк на яе спераду і цяжка ўздыхнуў. З бампера яму весела ўсміхаліся нумары машыны яго кума Стасіка Каялы.